

NIEUWSBRIEF

Museum Kennemerland en Historisch Genootschap Midden-Kennemerland
Westerhoutplein 1, 1943 AA Beverwijk

jaargang 6

nummer 14

ISSN: 1382-9351

september 1998

Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Op 29 april van dit jaar werd de heer J. van Venetien benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Een waardige onderscheiding voor iemand wiens verdiensten voor de historie van Kennemerland onmiskenbaar zijn.

De heer Van Venetien heeft veel betekend en doet dat nog voor de bestudering van de historie van deze regio. Van zijn hand verschenen vele artikelen in het Ledenbulletin. Ook was hij de auteur van het bekende "Hart van Kennemerland", uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarige jubileum van de Hoogovens.

Hij was ook één der eersten die het belang van het Velser aardewerk inzag en voor het museum Kennemerland (toen Kennemer Oudheidkamer) de grote en waardevolle collectie begon op te bouwen.

In 1962 werd hij bestuurslid van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland en van het Museum. In 1964 werd hij voorzitter van beide instituten. Hij bleef dat tot 1992, in welk jaar hij aftrad als voorzitter en uit het bestuur van het Historisch Genootschap ging. Wel bleef hij tot 1997 bestuurslid van het Museum. Daarenboven was hij conservator van het Museum. In die functie beheerde hij de collectie, zorgde voor het aankoopbeleid en voor de restauraties die noodzakelijk waren. Voorzover zijn gezondheid het toelaat, is hij nog steeds

actief bij de bestudering van de historie van onze streek en voor de collectie van het museum.

Beide instellingen hebben hem bij zijn benoeming tot Ridder hun hartelijke gelukwensen overgebracht.

Genealogische avond op 5 oktober 1998

Op deze avond zal in het Museum Kennemerland weer een speciale avond voor de genealogen worden gehouden. Er zal een video-film worden vertoond uit de serie "Voorouders in beeld" met betrekking tot de geschiedenis van namen.

De heer Wietsma zal daarna nog een en ander toelichten en kunnen vragen worden gesteld. Aanvang 19.30 uur.

Aanbeveling voor genealogen

De genealogen die nog gegevens missen, kunnen wij aanbevelen om op 10 oktober a.s. naar Haarlem te gaan. In de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen (Mormonen) wordt door hen samen met de Nederlandse Genealogische Vereniging, afd. Kennemerland, een genealogische/streekhistorische beurs georganiseerd, waarbij meerdere verenigingen in een stand vertegenwoordigd zullen zijn. U zult hier zeker slagen. Het gebouw aan de Frieslandlaan 5 in Schalkwijk te Haarlem is geopend van 11.00 tot 17.00 uur. Er is een goede busverbinding met lijn 5 en 70. Toegang is gratis. Doe er uw voordeel mee.

Ledenbulletin 22

Eind oktober zal aan alle leden van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland (die hun contributie over 1998 hebben betaald) het ledenbulletin 22 worden toegezonden of bezorgd.

Er is een artikel over de jaren 1945 t/m 1950 met als titel "Alleen aan blijdschap geen gebrek" en natuurlijk ontbreekt de kroniek over het jaar 1948 niet, want toen vierde Beverwijk zijn 650 jaar Stadsrechten.

Een schitterend verhaal over de 17de-eeuwse schilder Pieter Saenredam, die Heemskerk bezoekt en zijn indrukken vastlegt in een zeer fraaie ets.

Ook het artikel "Bij opbod en afslag", dat gaat over publieke verkopen in Beverwijk rond het jaar 1800, is zeer de moeite waard.

En het verhaal met als titel "Gedonder in de glazen door dartzel gedrag" trekt alleen al door de kop de aandacht van de lezer.

De voorzitters van het Historisch Genootschap en het museum Kennemerland wensen u weer veel leesplezier.

Nieuwe tentoonstelling 1298 Beuerwijck 1998

Onder deze titel gaat 30 september in het museum Kennemerland de derde tentoonstelling in het kader van Beverwijk 700 jaar stadsrechten van start.

In deze bescheiden tentoonstelling zijn de overeenkomsten tussen 1298 en 1998 in beeld gebracht. Toen en ook nu bezit Beverwijk een haven waar veel overslag plaatsvindt. Zo ook ligt het nog steeds bij grote Noord-Zuid verbindingen.

Daarnaast wordt in de tentoonstelling aandacht geschonken aan meer op de consumptieve activiteiten.

De tijd van 1298 wordt door voorwerpen en maquettes geïllustreerd. Blikvanger is daarbij het model van een kogge (middeleeuws vrachtschip). De tijd van heden wordt uitgebeeld door o.m. foto's van Henk Honing.

Bijeenkomsten werkgroepen van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

Data:

maandag	5 oktober*	1998
maandag	2 nov.	1998
maandag	7 dec.	1998
maandag	4 jan.	1999

* speciale genealogie avond

De avonden zijn voor iedereen (dus ook belangstellenden) vrij toegankelijk, en vinden plaats in het Museum aan het Westerhoutplein 1 te Beverwijk. De bijeenkomsten beginnen om 19.30 uur.

Graag tot ziens.

De Lunetten.

Na de Slag bij Castricum besloten de Anglo-Russen zich uit Kennemerland terug te trekken en op 18 oktober werd de capitulatie te Alkmaar bekrachtigd.

Bij het Bataafse Bewind zat de schrik er goed in en om het Hart van Holland tegen nieuwe aanvallen te beveiligen werd de Luitenant -kolonel der Genie Krayenhoff belast met het ontwerpen en bouwen van een permanente verdedigingslinie van Holland op Zijn Smalst. Al eerder had hij immers vestingwerken aangelegd, die hun nut bewezen hadden. Dit nieuwe verdedigingsstelsel zou in aanleg bestaan uit 33 lunetten. Het werden er 26, die elk een nummer kregen; De oneven nummers lagen in de voorste linie en de even nummers iets naar achteren. Hierin konden stukken geschut geplaatst worden. Omdat deze versterkingen de vorm van een halve maan hadden, werden zij "lunetten" genoemd. We zien ze nu nog als aarden wallen of heuvels, soms omgeven door een gracht.

Deze z.g. Linie van Beverwijk liep van de Wijkermeer via een gebogen lijn rondom Beverwijk naar het strand. Om een vijand te verhinderen dekking te zoeken achter de duinen, zou men bij een aanval het hoge duingebied bij Wijk aan Zee eenvoudigweg egaliseren. Het "nietsbetekenende dorp Wijk aan Zee" zou dan moeten verdwijnen! Het verdedigingswerk is kennelijk de trots geweest van het Uitvoerend Bewind der Bataafse Republiek ,want op lunet nummer 15 in de duinen, werd na voltooiing een monument geplaatst in de vorm van een afgeknotte obelisk. Op een van de zijden werd een marmeren plaat aangebracht met het opschrift: Si vi pacem, para bellum

(= Indien gij de vrede wilt, wees dan op de oorlog voorbereid), met het jaartal 1800. (Oude Beverwijkers vertelden wel, dat ze dachten aan een Russische generaal van die naam , die hier begraven zou liggen!)

Het monument werd later verplaatst naar lunet nummer 14 aan de Creutzberglaan en is van af de weg nog te zien.

In het oude archief van Wijk aan Zee en Duin vonden wij nog een brief van 29 maart 1800 van Krayenhoff aan het Gemeentebestuur. Hij schrijft daarin, dat hij kennis geeft van zijn opdracht en deze arbeid al is begonnen, waarbij hij zeer vriendelijk verzoekt...." door Ul. te moogen worden geïnformeerd, wie deselver hunne Eygenaren zijn der Landen en Houtgewassen welke zullen worden geoccupeerd en vergraven.....teneynde ze te kunnen doen taxeren en daarvoor vergoeding naar billijkheid te geven.....'

De plotselinge plannen en uitvoering ervan vielen de getroffen agrariërs koud op hun dak. De Linie doorsneed bij velen stukken grond, die al waren ingezaaid. In de

archieven vinden wij zeer uitgebreide tekeningen voor de benodigde gronden en gespecificeerde rekeningen hiervoor. Zo moest b.v. van de Heer G. v. Hogendorp (dé Gijsbert Karel, eigenaar van Adrichem) 418 roede land worden gekocht voor de aanleg van lunet nr. 2.

Voor de bouwkundigen onder ons: zie hoe de oppervlakte via driehoeksmeting bepaald werd! (Vermoedelijk wordt hier de Rijnlandse vierkante roede gebruikt: =14,19 m²)

Ook blijkt, dat meerdere van de ondertekenaars slechts een merk (x) konden plaatsen, verklarend.." niet te kunnen lezen of schrijven".

De algehele kosten voor de Linie van Beverwijk bedroegen de lieve som van f 159.522,30. De Linie zelf is maar kort in gebruik geweest , want in 1802 werd de vrede van Amiens tussen Engeland en Frankrijk gesloten. Tijdens de Inlijving bij Frankrijk (1810-1813) kwam Napoleon zelf een bezoek aan Noord-Holland brengen, waarbij de Linie nog grondig werd geïnspecteerd, maar spoedig daarna raakte die in verval. Van de zeven overgebleven restanten zijn er thans vier in beheer bij "het Noord-Hollands Landschap". Het is de bedoeling de lunetten in de toekomst op te knappen en de oevervegetatie van de grachten weer in natuurlijke staat terug te brengen. (afb. lunet)

Lunet nr. 14 (met monument) aan de Creutzberglaan is niet vrij toegankelijk (pachtgrond) ,maar de bewoners van de nummers 167 en 171 zullen U na aanvraag gaarne terwille zijn.

Onder Frans Bestuur.

Nadat Napoleon zich in 1804 tot keizer had laten kronen, wilde hij meer eenheid in zijn gebieden. In 1805 benoemde hij Rutger Jan Schimmelpenninck tot raadpensionaris van Holland. Deze heeft op bestuurlijk gebied zeer veel gepresteerd, met o.a. een nieuwe onderwijswet. Hij weigerde echter de gedwongen dienstplicht (conscriptie) in te voeren en liet de smokkelhandel met Engeland toe. Ondanks verzet van de Bataafse Regering zette Napoleon hem af en benoemde zijn broer Louis tot koning (1806-1810). Hiermee eindigde de Bataafse Republiek en heette ons land: het Koninkrijk Holland.

Deze Lodewijk Napoleon, een goedhartig man, won al gauw het vertrouwen van zijn onderdanen, met wier wensen hij rekening hield. Het was een betrekkelijk rustige tijd, maar Napoleon verweet zijn broer al spoedig een te slappe houding bij de uitvoering van zijn decreten. Na een Engelse invasie op Walcheren besloot de keizer in juli 1810 tot Inlijving bij Frankrijk. Het Koninkrijk Holland hield alweer op te bestaan en het land werd geheel gevormd naar Frans model.

Binnen een jaar was de rechtspraak gereorganiseerd, een Burgerlijke Stand ingevoerd en een nieuw stelsel van maten en gewichten geïntroduceerd.

De gemeenten in Midden-Kennemerland, waarvan de burgemeesters nu "maires" heetten, kwamen te behoren tot het "Département du Zuiderzee". Zij waren allen gehoorzaamheid verschuldigd aan de Franse heersers, die b.v. al snel de smokkelhandel met Engeland aanpakten. Daardoor verarmde onze handel en industrie en de

zeevisserij werd geheel teniet gedaan. Ook het zeedorp Wijk aan Zee was een dode plaats geworden. Grote armoede heerste alom en evenals elders lagen de meeste buitenplaatsen in Kennemerland er verlaten bij. De een na de ander kwam onder de hamer en vele werden er gesloopt. Dit lot trof ook het oude Adrichem in 1810, waar Gijsbert Karel van Hogendorp met zijn gezin verblijf had gehouden van 1795-1809. Deze nationale figuur zou in 1813 bij de bevrijding een grote rol spelen.

De bevolking aanvaardde overigens de inlijving met berusting, moe van de vele machtswisselingen. De stipte invoering van de conscriptie echter riep een enorme weerzin op: vanaf het begin werd er verzet tegen gepleegd. In de zomer van 1812 bleek pas echt welke consequenties de dienstplicht kon hebben door de tocht naar Rusland: van de vijftienduizend Nederlandse militairen kwamen slechts enkele honderden terug....

Aan werkelijk verzet viel niet te denken, zolang de Franse militaire aanwezigheid duurde. Half oktober 1813 ging het echter definitief mis voor Napoleon in de Volkerenslag bij Leipzig en trokken de Franse troepen zich geleidelijk terug naar het Zuiden.

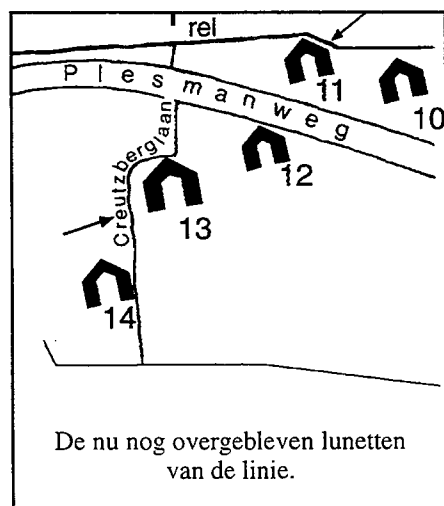
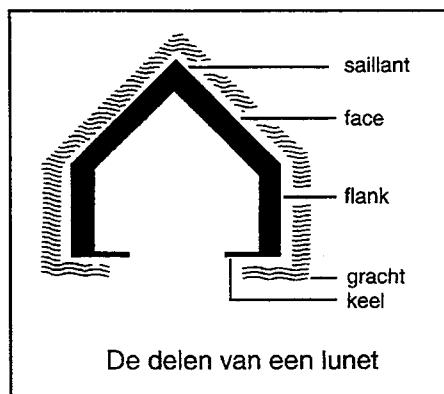
Het Koninkrijk der Nederlanden.

Intussen had de Heer G.K. van Hogendorp niet stilgezeten. Hij had zich al in 1787 als een ijverig Oranjeman doen kennen en was sindsdien pensionaris van Rotterdam. In 1795, na de omwenteling, begaf hij zich in Amsterdam in zaken. Hij was gehuwd met Hester Clifford, die uit de erfenis van haar moeder Adrichem en Oosterwijk kreeg toebedeeld. Van Hogendorp verliet in 1806 zijn woning aan de Heerengracht in Am-

sterdam en voegde zich bij zijn gezin op het buitenverblijf. In de stilte van zijn Adrichem ontwikkelde hij zijn denkbeelden over een toekomstig staatsbestel na de Franse tijd. Hij ontwierp hier een schets voor een nieuwe grondwet, die later gebruikt zou worden bij de vorming van een nieuwe regering.

In zijn dagboek: "Journal d' Adrichem" laat hij blijken, dat de opvoeding van zijn tien kinderen hem zeer ter harte ging en dat hij tevreden was over het onderwijs van de Beverwijkse schoolmeester! Met het oog op de verdere scholing van zijn kinderen werd het buitenleven op den duur tóch te bezwaarlijk en in 1809 vestigde hij zich met zijn gezin in den Haag, waar hij al spoedig de centrale figuur zou worden van de anti-Franse beweging. Hij verkocht het Huis Adrichem, dat al gauw daarna in slopershanden viel.

Na de nederlaag van Napoleon en de terugtrekking der Franse troepen, vaardigde van Hogendorp een proclamatie uit, waarbij hij samen met zijn vrienden van Limburg Stirum en van der Duyn van Maasdam een voorlopig bestuur instelde. Hij voorkwam hiermee, dat de landen, die Napoleon ten val hadden gebracht, Nederland als veroverd gebied konden beschouwen. In Kennemerland wachtte de bevolking lijdelijk de gebeurtenissen af, murw geslagen door alle oorlogstoestanden. Pas na de snelle opmars van het Russische leger en het verschijnen van de eerste Kozakken op 30 november in Beverwijk durfde men in

de bevrijding te geloven!

Na negentien jaar was de Franse bezetting ten einde en herleefde Nederland weer als een onafhankelijk land. Maar het was een ander land dan de oude Republiek: de Franse tijd had zijn vruchten afgeworpen. Zo bleven behouden: de staatseenheid, gelijkheid van allen voor de wet, de godsdienstvrijheid, de Burgerlijke Stand en de wetboeken.

Op 30 november kwam de Prins van Oranje, zoon van Willem V, in Scheveningen aan en op 2 december werd hij gehuldigd en aanvaardde hij de soevereiniteit over het Koninkrijk der Nederlanden, dat toen ook nog België omvatte, als Koning Willem I. Hij regeerde tot 1840 en hij heeft in die tijd door zijn krachtig bestuur veel tot stand gebracht.

In 1814 werd de eerste grondwet van kracht, die van de "Verenigde Nederlanden" een monarchie maakte, erfelijk in de mannelijke en vrouwelijke lijn van het Huis van Oranje-Nassau.

De uitwerking van de Franse Revolutie had een blijvend stempel gedrukt op de Nederlandse samenleving.

Bronnen:

Archief van de gemeente Beverwijk.
Oud archief van de gemeente Wijk aan Zee en Duin.

- E. Walsh: Russen en Engelsen in Noord-Holland. Een verslag van de expeditie naar Holland in de herfst van 1799. vertaald door H.G.D. Eysink Smeets. Schoorl, 1983.
- J. Belonje: De Linie van Beverwijk uit het jaarboek van de vereniging "Haerlem 1957" blz.61-75.
- C.R.T. Krayenhoff: Geschiedk. beschouwing van den oorlog op het grondgebied der Bataafse Republiek in 1799.
- H.J.J. Scholtens: Uit het verleden van midden-Kennemerland.
- J.v.d. Linden: Kennemer Mozaïek.
- M. Lindeman: Wijk aan Zee, 1700 - 1900. Van vissersdorp tot badplaats. (aug. 1990)

Archief: W.J. Meijer
Tekst: A. Bart - de Jong.

Nieuwe leden

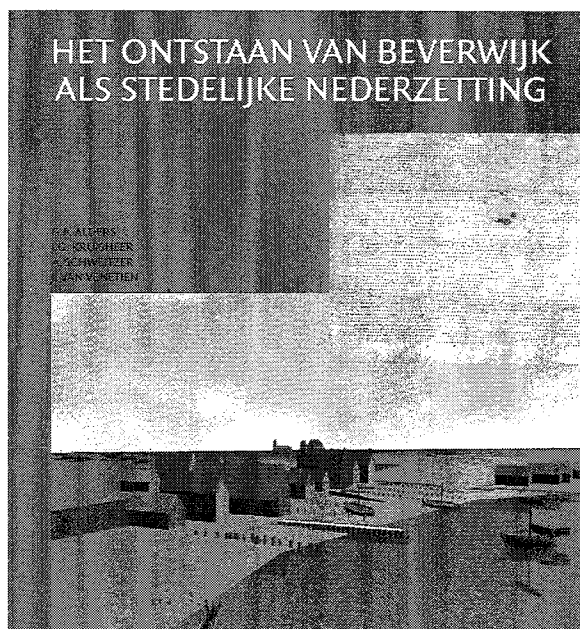
Nieuwe leden zijn altijd welkom en kunnen het contributiebedrag van minimaal f 15,00 overschrijven op postrekening nr. 224943 t.n.v. Historisch Genootschap Midden-Kennemerland te Beverwijk onder vermelding: Nieuw lid.

We zullen U dan z.s.m. de nieuwsbrieven en/of ledenbulletin van dit jaar doen toekomen.

Presentatie van het boek "Het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting"

Op maandag 15 juni werd in Huize Scheybeeck in aanwezigheid van vele genodigden en de pers het boek "Het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting" gepresenteerd. Burgemeester Berndsen mocht als eerste het boek in ontvangst nemen. Onderstaand plaatsen wij integraal de speech, die de heer J.G. Kruisheer hield ter gelegenheid van de presentatie van het boek.

Mevrouw de burgemeester, dames en heren,
Vanmiddag doe ik even of ik stadsgids ben. Ik neem u mee op een wandeling langs enkele punten in Beverwijk. Een denkbeeldige wandeling wel te verstaan - ik verzoek

Dit boekje is verkrijgbaar bij het museum voor f 20,00

u dan ook te blijven zitten - een denkbeeldige wandeling, ook wat betreft de tijd. Onze wandeling brengt ons naar het verleden. Wel, we begeven ons op pad. Eerst gaan we naar de kerk, de huidige Nederlands Hervormde kerk en we beklimmen de toren. We draaien de tijd terug, zo'n 800 jaar en kijken om ons heen. Wat zien wij vanuit ons hoge uitkijkpunt? Dichtbij, onder ons, rondom de kerk een handvol boerderijen. Dat is het Beverwijk van omstreeks het jaar 1200. Een boerendorp bestaande uit hooguit enkele tientallen boerderijen, waarvan een aantal gegroepeerd rond de kerk, andere iets verder daarvandaan. De kerk zelf stond op dezelfde plaats als nu. Kerk en toren zijn in de loop der eeuwen herhaaldelijk vernieuwd en vergroot, maar zij stond toen op dezelfde plaats die nu, tijdens onze wandeling, ons eerste uitkijkpunt is. De kerk was gewijd aan de heilige Agatha - nog steeds de patrones van de RK parochie - en het dorpje heette toendertijd

naar de kerk: Sint Aagtenkerk. De grond van het dorp behoorde aan de abdij van Egmond. De Sint Aagtenkerkers huurden hun grond van de abdij en waren de abdij daarvoor betalingen en diensten verschuldigd.

Voordat wij de toren verlaten, kijken wij nog even om ons heen. We zien, behalve de boerderijen, ook akkers en weiden en ook stukken onontgonnen grond. En we zien een weg, lopende vanuit het zuiden, vlak onder de kerk langs, naar het noorden. Die weg is een deel van de belangrijkste zuid-noord lopende landweg die de verschillende centra van Holland en Kennemerland met elkaar verbindt. Die weg is er nu, in 1998, nog steeds. Hij loopt langs het huis waar we ons op dit moment bevinden: de Velsersweg, verderop Koningstraat geheten, dan Kerkweg, en zovoort. En tot slot (wij zijn weer terug in het jaar 1200) wijs ik u nog op het meer, dat wij in zuidoostelijke richting zien liggen, op ongeveer 500 meter van de dorpskern verwijderd.

Wij dalen nu de toren af en lopen die 500 meter door het veld naar dat meer. Veel is er op die wandeling niet te zien. Geen bebouwing, geen verkaveling zelfs. Wanneer wij die wandeling nu, in 1998, zouden maken, volgden wij eerst een stukje van de Kerkstraat en de Koningstraat, we sloegen de Begijnestraat in, wij staken de Breestraat over en kwamen via de Nieuwstraat op de Meerstraat.

De Meerstraat: de naam zegt het al, wij zijn nu op de straat die loopt langs de oever van het meer dat daar vroeger lag, het Wijkermeer. Dat meer is in de jaren '60 van de 19e eeuw drooggelegd, in samenhang met de aanleg van het Noordzeekanaal. Maar toen - opnieuw gaan wij terug naar rond het jaar 1200 - was er tussen Sint Agathenkerk en het meer alleen grasland, mogelijk met wat houtopslag en een rietkraag langs het water.

Dorpelingen dier kwamen om hun vee te weiden of om er te vissen, konden hier regelmatig schepen voorbij zien varen. Over het Wijkermeer liep namelijk een belangrijke scheepvaartroute. Het meer was de verbindende schakel tussen het IJ enerzijds en de Dije anderzijds. Wie met een schip vanuit centra als Haarlem, Leiden of Utrecht naar noordelijk Kennemerland wilde (of andersom), kwam over het Wijkermeer. Het boerendorpje Sint Agathenkerk lag dus zeker niet geïsoleerd

en van God en alle mensen verlaten. Een belangrijke landweg liep door het dorp en een belangrijke scheepvaartroute liep er op korte afstand langs. Maar de contacten tussen Sint Agathenkerk en het handelsverkeer waren afstandelijk en (letterlijk) van voorbijgaande aard. De Sint Aagtenkerker hield zich bezig met zijn boerenbedrijf, en de koopman liep, reed of voer voorbij.

Daar kwam op een tijdstip iets na het midden van de dertiende eeuw verandering in, plotseling en radicaal. Omstreeks het jaar 1260 damde men de Dije af. De reden daarvoor was de behoefte aan een betere bescherming van een aantal dorpen tussen Sint Agathenkerke en Uitgeest tegen het water. Men verbond een aantal lokale waterkeringen met elkaar tot één doorlopende dijk, de verlengde Sint Aagtendijk. Als deel van die dijkaanleg werd een dam gelegd in de Dije, daar waar de Dije en het water de Krommenie samenkomen. Op slag kon de scheepvaart daar niet meer langs. Vaak ziet men op een plaats waar een water uit overwegingen van waterbeheersing werd afgedamd, een overslag ontstaan. De schipper legt aan, laadt zijn waren uit, draagt ze over de dam, laadt ze aan de andere kant van de dam weer in en zet zijn reis voort. En bij zulke overslagplaatsen ziet men vervolgens veelal handels- en nijverheidsnederzettingen ontstaan. Het zijn de bekende damsteden: Amsterdam, Rotterdam, Gouda om enkele voorbeelden te noemen. Zo'n damstad had ook bij de dam in de Dije kunnen ontstaan, maar dat gebeurde niet. Of beter gezegd: het gebeurde niet precies op die plaats, bij de dam in de Dije, maar hier, aan de oever van het meer bij Sint Aagtenkerk. Het is wel duidelijk wat hier speelde: namelijk het feit dat de weg over het water en de weg over land elkaar er heel dicht naderden.

De afdamming van de Dije had ingrijpende gevolgen voor Sint Agathenkerk. Wij kunnen de gevolgen gerust vergelijken met de gevolgen die die andere grote waterbouwkundige ingreep eeuwen later, de aanleg van het Noordzeekanaal, had voor Beverwijk. De ontwikkeling van de nieuwe overslagplaats en de overmarkt aan het meer was stormachtig en explosief. Een bescheiden eerste bebouwing aan het Slangenwegje moest al spoedig op grote schaal worden uitgelegd. Die nieuwe uitleg, de Breestraat, was spectaculair. Op het totdien open terrein tussen het dorp en het Slangenwegje werd in één keer een reusachtige marktstraat uitgezet. Percelen bouwgrond werden uitgegeven, huizen en publieke gebouwen verrezen in hoog tempo.

Ik ga u deze ontwikkeling hier natuurlijk

niet in alle finesses weergeven. Ik beperk mij tijdens onze stadswandeling tot enkele punten.

Een eerste punt is dat Sint Agathenkerk in de dertiende eeuw een tijdje lang een merkwaardig dubbele nederzetting omvatte. Naast het oude agrarische dorp rond de kerk was er de nieuwe stedelijke nederzetting bij het meer. Alleen de stedelijke nederzetting groeide zo sterk en zo snel, dat zij al gauw het dorp opslokte. Ook in de naam is dat merkbaar. De naam van de nieuwe handels- en nijverheidsnederzetting (Beverwijk of kortweg Wijk) werd de naam van het geheel. De naam Sint Agathenkerk verdween.

Een ander punt dat ik hier wil aanstippen is de zichtbaarheid van de stadsontwikkeling. Zelden kunnen wij het eerste ontstaan van een stedelijke nederzetting zo duidelijk waarnemen als hier in Beverwijk. Een leeg terrein aan de oever, buiten de kom van een dorp. Er komen schippers, ze leggen aan en gaan aan land, lossen hun lading, slaan die over op andere vervoermiddelen. Er komen andere kooplieden, er ontstaat handel. Enkele van die schippers en kooplieden vestigen zich er metterwoon, zij bouwen er huizen en opslagruimten en al gauw komen er meer. De ambachtsheer verzekert zich van de vergunning van hogerhand om de markt die er ontstaat te reglementeren en overtredingen van de marktregels te berechten. Er komen zich handwerkslieden vestigen, er ontstaan verschillende takken van nijverheid die zich niet alleen op de lokale behoeften richten. De Beverwijkers gaan op pad, zij begeven zich naar andere markten. Zij sluiten zich aaneen tot een gemeente en zij verwerven zich, in samenspel met de ambachtsheer, voorrechten elders (zoals tolvrijstelling) en voorrechten thuis (zoals autonomie en een op hun specifieke behoeften toegespitst stelsel van regelgeving en rechtspraak). Er wordt op grote schaal gebouwd en die bouw, de aanleg van de Breestraat wordt planmatig aangepakt. Zelden kun je zo'n ontwikkeling, van niets tot een handelsnederzetting compleet met stedelijke privilege, in zoveel facetten zo duidelijk zichtbaar maken als hier in Beverwijk.

Mevrouw de burgemeester, dames en heren, wij zijn aan het slot van onze stadswandeling door het verleden gekomen. We zijn weer terug op deze 15e juni 1998. Maar ik heb de smaak te pakken en kan het niet laten u nóg even mee te nemen. Nu niet naar het verleden, maar naar de toekomst (hoewel ik daar eigenlijk niet toe bevoegd ben; ik ben historicus, geen futuroloog). Ik neem u dus nog even mee, en wel naar 11 november 1998. Dat is de dag waarop u viert dat u 700 jaar geleden uw stadskeur ontving, gebeurtenis die de stadswording van Beverwijk letterlijk en figuurlijk bezegelde. Ik breng u de grote feestelijke

ruimte binnen waar u, mevrouw de burgemeester, samen met het college van wethouders en de overige leden van de raad, de gelukwensen van talrijken in ontvangst neemt. Hoogwaardigheidsbekleders: leden van het koninklijk huis, de vicepresident en leden van de Raad van State, ministers, staatssecretarissen (tegen die tijd mogelijk al onderminister geheten), commissarissen van de koningin, gedeputeerden en andere statenleden, burgemeesters, kopstukken uit de industrie met uiteraard de raad van commissarissen en de raad van bestuur van Hoogovens voorop; zij allen komen hun opwachting maken. Grote bladen met glazen champagne en toast met kaviaar gaan rond. Onder de aanwezigen ontwaren wij Schelto Patijn. Ik heb jarenlang in Amsterdam gewoond, en ieder Amsterdammer kan u vertellen dat men het daar niet is vergeten dat de magistraat van Beverwijk in 1347 Amsterdam steun heeft gegeven in een twist die was ontstaan met de stad Deventer over tolbetaling. Aan zijn gelukwensen verbindt de burgemeester van Amsterdam dan ook de uitdrukking van zijn dank voor die steun, in het besef dat zonder die steun Amsterdam ongetwijfeld voorgoed in zijn ontwikkeling zou zijn gefnuikt.

Ook zien wij Bram Peper. Mijn vrouw is Rotterdamse, en door haar weet ik dat men zich er aldaar terdege van bewust is dat Rotterdam in 1299 dezelfde keur ontving als Beverwijk bezat. De burgemeester van Rotterdam biedt u zijn felicitaties aan met de nederigheid die de dochterstad jegens de moederstad past.

Onder de aanwezigen missen wij vier personen. Dat zijn de auteurs van het boekje dat het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting beschrijft. Ze zijn namelijk vandaag al gekomen. Of nee, ik bedenk me; de champagne en de kaviaar zijn toch wel erg aantrekkelijk, en ik denk dat we toch maar op 11 november van de partij zullen zijn. Hoe dat ook zij, we zijn ook nu al aanwezig, om u met onze gelukwensen ons boekje aan te bieden. Dan heeft u (en ieder die zich er voor interesseert) ruim de tijd om na te lezen waarover u op 11 november zo verheugd bent.

Geloven in Beverwijk

Begin september is het boekje "700 jaar geloven in Beverwijk" aangeboden aan burgemeester M. Bernds.

De verhalenbundel over het kerkelijk en religieus leven in Beverwijk is verschenen in het kader van de viering van Beverwijk 700 jaar stadsrechten. Vanzelfsprekend is deze historische uitgave ook verkrijgbaar bij het Museum Kennemerland voor de prijs van f 15,00.

DOOD KUNST GEWONE

nieuwe en oude aspecten van het laatste afscheid

In museum Beekestijn wordt deze tentoonstelling gehouden van 12 september t/m 18 oktober. Op de tentoonstelling maakt de bezoeker kennis met traditionele gebruiken en met de mogelijkheden die er op dit moment zijn om een persoonlijk, laatste afscheid voor de overledene te verzorgen. Gekozen is voor thematische opzet waarin verschillende aspecten een beeld geven van het omgaan met de dood in de periode van overlijden tot de uitvaart. Naast de getoonde historische voorwerpen laten hedendaagse kunstenaars zien hoe zij zich in hun werk laten inspireren door het thema 'dood en leven'. Openingstijden woensdag t/m zondag van 12.00 tot 17.00 uur.

Idee voor de Kerst!

Kaart van Beverwijk en Alkmaar van Jacob van Deventer (±1560)	f 22,50
Ledenbulletin 1997.	f 15,00
Het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting	f 20,00
Verder geen bijzonderheden; historie kruisvereniging in de IJmond.	f 10,00
Matses met aardbeien; Joodse geschiedenis van Beverwijk.	f 15,00

Van bovengenoemde kaarten en boeken zijn nog enkele exemplaren bij het museum te koop tijdens de openingsuren.

Geven deze openingsuren problemen voor u, neemt u dan contact op met IJs Luttk, telefoon 0251 227123.

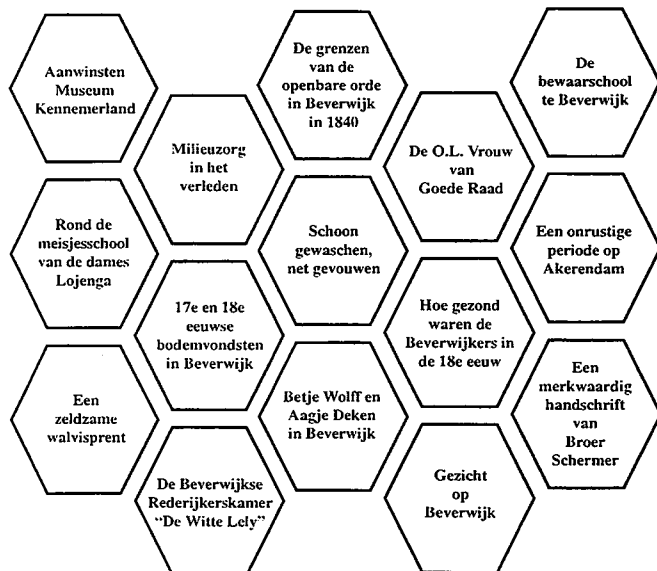
Contributie 1998

Een aantal leden hebben begin juli een herinnering ontvangen om de contributie 1998 te voldoen. Een klein aantal heeft nog niet gereageerd. We zouden het zeer op prijs stellen als hierop vóór de verzending van het ledenbulletin nr. 22 (eind oktober 1998), dus per ommegaande wordt voldaan, omdat nazenden extra geld en moeite kost. Bij voorbaat dank.

Een schitterend boek over het heden en verleden van Beverwijk

Weerzien in Beverwijk

Een verzameling historische verhalen

Historisch Genootschap Midden-Kennemerland
Museum Kennemerland

In het jaar 1975 is het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland gestart met het uitgeven van een ledenbulletin. Ieder jaar verscheen er wel een uitgave over het wel en wee van het Historisch Genootschap en de Kennemer Oudheidkamer (nu Museum Kennemerland) met daarin vele artikelen over de geschiedenis van Beverwijk en omgeving.

Nu, in 1998, zijn er inmiddels 21 ledenbulletins verschenen, die allemaal zijn uitverkocht op het laatste nummer na. Het ligt dan ook voor de hand, dat niet ieder direct de beschikking zal hebben over het gebodene van de afgelopen twintig jaren, maar wellicht vele verhalen toch nog eens graag zou herlezen en/of weerzien.

Het was daarom een goede gedachte een aantal van de meest boeiende artikelen over heden en verleden van Kennemerland uit de ledenbulletins te bundelen tot een boek, dat voor hen en voor iedere geïnteresseerde, de geschiedenis van Beverwijk wat dichterbij brengt.

Met gepaste trots presenteren het Museum Kennemerland en het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland deze verzamelbundel aan het publiek. We hopen, dat deze bundel zoals dat heet, in een behoefte voorziet en ruime verspreiding zal vinden.

De uitgave "Weerzien in Beverwijk" is mede door de financiële steun van de Rabobank Beverwijk mogelijk geworden.

Vanaf eind oktober is dit verzamelbulletin (omvang 80 pagina's op groot formaat) verkrijgbaar bij het Museum Kennemerland tegen de prijs van f 20,00.

Cursusprogramma Stichting Regionale Geschiedbeoefening.

De Stichting Regionale Geschiedbeoefening in Noord-Holland te Haarlem organiseert het komende seizoen op diverse plaatsen in de provincie een aantal interessante cursussen:

1. Landbouw- en Boerderijgeschiedenis.
Locatie: Hoorn, 7 woensdagavonden in oktober, november en december 1998.
Kosten: vanaf f 45,00
Docent: dhr. Kees van der Wiel.
2. Bestuur en rechtspraak in vroeger tijd.
Locatie Heemskerk, 5 woensdagavonden in nov. en dec. 1998.
Kosten: f 75,00
Docent: Mevrouw Carla Misset.
3. Aspecten van Stedelijk Leven.
Locatie: Haarlem, 3 dinsdagavonden in november 1998. Kosten f 45,00.
4. Archiefbeheer voor Cultuurhistorische Verenigingen.
Locatie: Koog aan de Zaan, 3 maandagavonden in januari 1999.
Kosten f 45,00.
Docent: Rob Lengers.
5. Waterschapsgeschiedenis.
Locatie: Alkmaar, 4 twee wekelijkse lessen op dinsdagavonden in januari t/m maart 1999.
Kosten f 60,00.

- Docent: Diederik Aten.
6. Huizenonderzoek.
Locatie: Koog aan de Zaan, 6 lessen op maandagavond, februari t/m maart 1999.
Kosten f 90,00.

Voorts zijn er cursussen in het Rijksarchief van Noord-Holland te Haarlem:

1. Notariële archieven.
Locatie: Haarlem,
2 zaterdagdagen in januari 1999
Kosten f 30,00
2. Verleden in beeld.
Locatie: Haarlem,
4 zaterdagdagen in februari 1999.
Kosten f 60,00.
3. Kadaster, eigendom en gebruik van onroerendgoed.
Locatie: Haarlem,
2 zaterdagdagen in maart/april 1999.
Kosten: f 30,00.

Vervolgens zijn er ook nog een aantal cursussen door derden gegeven:

1. Genealogie.
Locatie: Haarlem, op vrijdag of zaterdag vanaf september 1998.
Duur: 12 lessen.

Secretariaatsadres
Historisch Genootschap
Midden-Kennemerland

**J.J.M. Brakenhoff,
Anemonenlaan 11,
1943 BC Beverwijk.
telefoon: 0251 226291**

Openingstijden Museum Kennemerland

In de winterperiode is Museum Kennemerland geopend op zondagmiddag van 14.00 tot 16.30 uur.

Op feestdagen is het museum gesloten.

- Kosten: f 125,00.
2. Paleografie. Op diverse plaatsen in Noord-Holland.

Het volledige programma is bij de Stichting Regionale Geschiedbeoefening op te vragen. Het adres:
Postbus 5212, 2000 GC Haarlem.
Telefoon 023 5318436
(Mevrouw Dr. K.W.J.M. Bossaers)
of via e-mail: rgnh@tref.nl.